

Pla estratègic
dels **espais litorals** de la ciutat

L'economia social i solidària al litoral

Juliol de 2018

Gerència Municipal
Direcció de l'Oficina estratègica de l'àmbit del Pla del delta del Llobregat

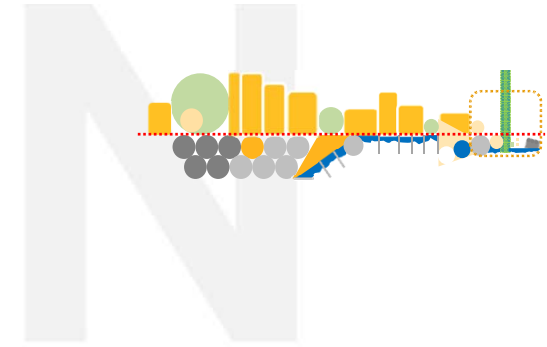
B
BC
BN

Índex

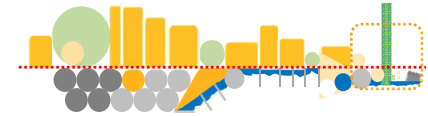
- 01.** L'economia social i solidària a Barcelona
- 02.** L'economia social i solidària als barris del litoral
- 03.** Exemples d'iniciatives d'economia social i solidària del sector nàutic i marítim a Barcelona
- 04.** Oportunitats i necessitats detectades

01

L'economia social i solidària a Barcelona

Què és l'economia social i solidària?

L'Economia Social i Solidària és el conjunt d'iniciatives socioeconòmiques, formals o informals, individuals o col·lectives, que prioritzen la satisfacció de les necessitats de les persones per sobre del lucre. També es caracteritzen perquè són independents respecte als poders públics, actuen orientades per valors com l'equitat, la solidaritat, la sostenibilitat, la participació, la inclusió i el compromís amb la comunitat, i també, són promotores de canvi social.

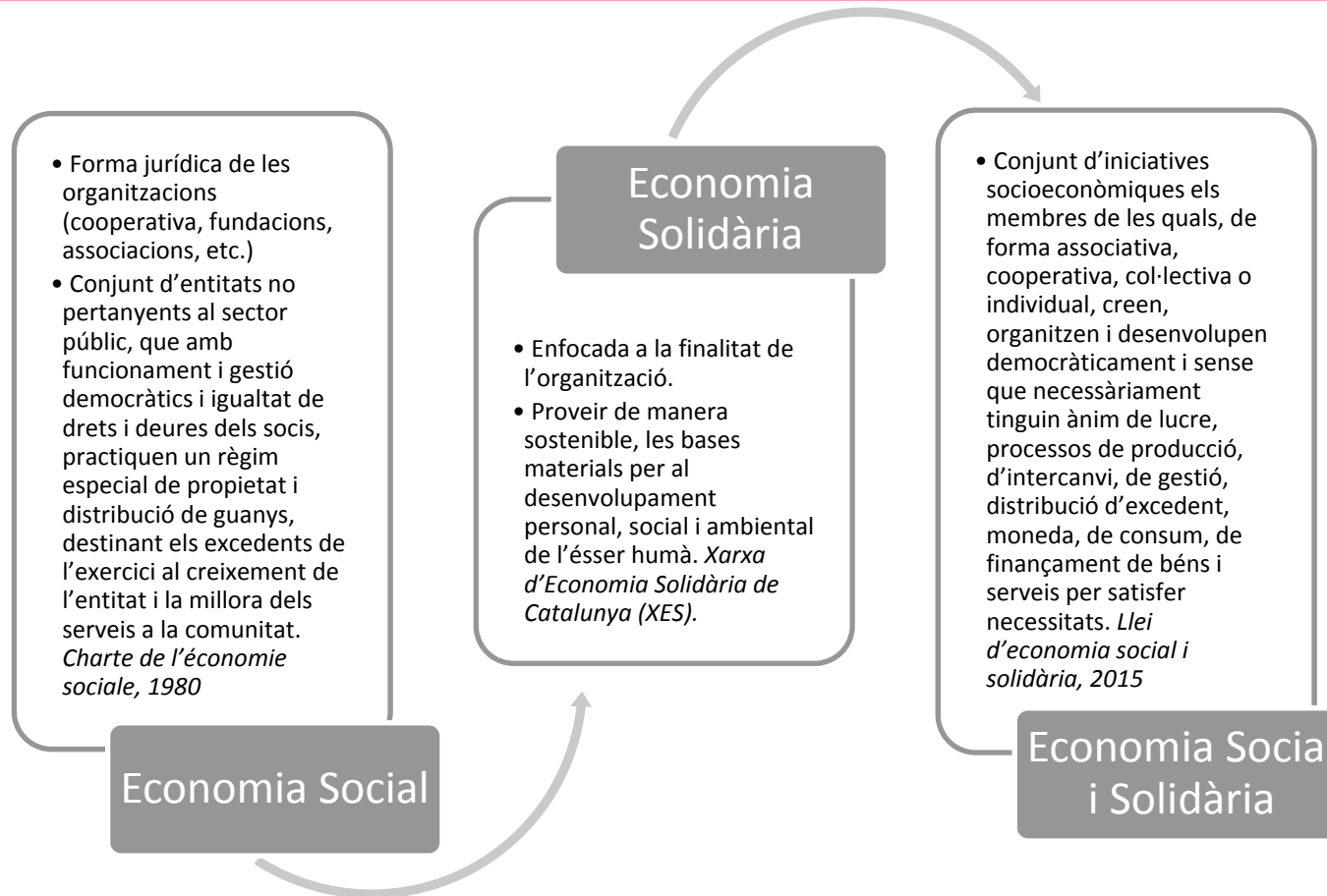
Les iniciatives que la conformen són molt diverses però totes comparteixen uns elements comuns que defineixen el caràcter transformador de l'Economia Social i Solidària:

- La **gestió democràtica i participativa**. En comptes del model organitzatiu jeràrquic en què unes quantes persones controlen, gestionen i decideixen sobre els recursos, el patrimoni, la informació i el futur de la majoria, l'Economia Social i Solidària introdueix la democràcia en l'economia i en l'empresa.
- **L'orientació a les necessitats humanes**. L'Economia Social i Solidària tracta de recuperar la funció originària de l'economia posant-la al servei de les persones per gestionar els recursos equitativament i explotar-los de manera sostenible, així com crear un model de producció que converteixi el treball en un instrument de satisfacció de les necessitats humanes.
- El **compromís amb la comunitat**. Les organitzacions de l'Economia Social i Solidària contribueixen a millorar la societat, creant ocupació, prestant serveis, vinculant-se al territori, donant suport a causes socials, finançant iniciatives de solidaritat amb els països empobrits i col·laborant amb moviments socials transformadors.

Hi ha iniciatives d'Economia Social i Solidària presents en tots els sectors de l'activitat econòmica, des de l'energia fins a la cultura o l'alimentació.

Què és l'economia social i solidària?

Els sectors de l'economia social i solidària

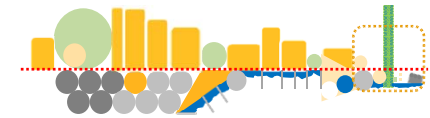
L'economia social i solidària a Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona promou l'establiment d'unes estructures econòmiques a la ciutat més socials i solidàries, tant consolidant i fent créixer la densa xarxa d'economia cooperativa, social i solidària existent a la ciutat, com impulsant noves iniciatives. Aquesta tasca la desenvolupa la tinença d'alcaldia a través del Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum, que també promou el desenvolupament del consum responsable.

A **Barcelona**, més de **4.700 iniciatives socioeconòmiques** s'inspiren en els valors de la cooperació, la igualtat i l'autogestió. Són l'expressió de l'economia social i solidària barcelonina i, al mateix temps, una pràctica econòmica i un moviment social.

Aquestes iniciatives socioeconòmiques que inclouen gran part dels àmbits de la vida **representen un 2,8 % del total de les empreses de la ciutat** (167.000 empreses). I tot i que el pes relatiu de l'àmbit és petit, el seu impacte és proporcionalment més gran. D'una banda, perquè genera aproximadament **el 8% del total de l'ocupació a Barcelona**, amb més de 53.000 persones contractades, i de l'altra, perquè del conjunt d'aquesta activitat socioeconòmica se'n deriva un volum econòmic agregat de 3.750 milions d'euros, **més del 7 % del PIB de la ciutat**. Aquestes dades demostren que les entitats de l'Economia Social i Solidària esdevenen garants de la resiliència davant la crisi.

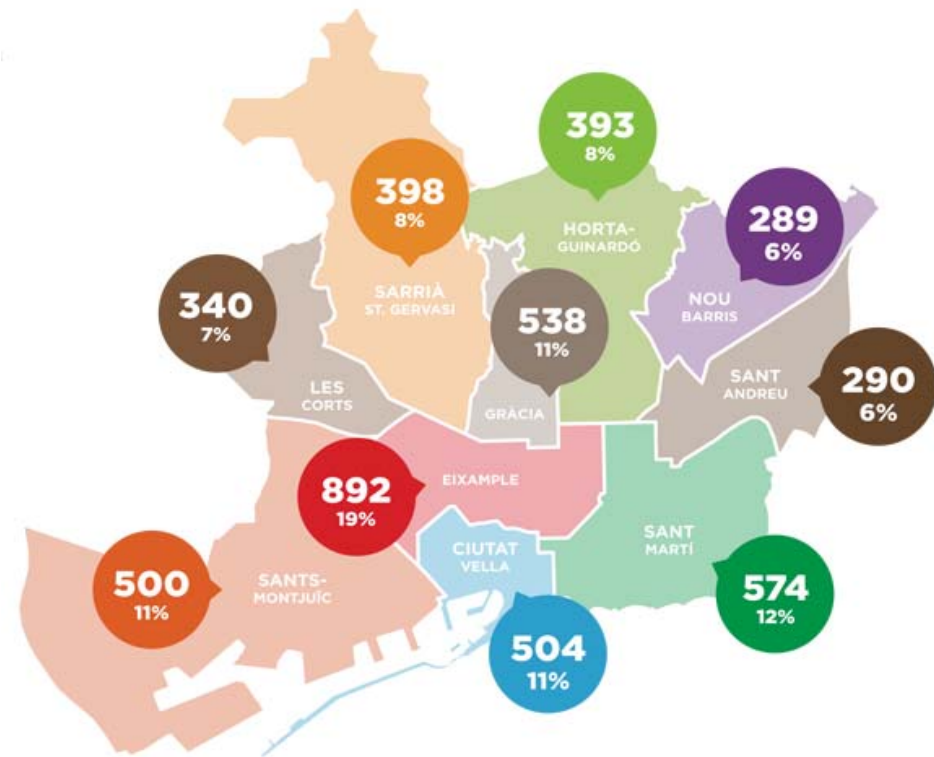

L'economia social i solidària a Barcelona

Tots els districtes de la ciutat tenen empreses, iniciatives o experiències d'economia cooperativa, social i solidària al seu territori. Aquesta economia urbana, però, es desplega de forma desigual al llarg dels 10 districtes barcelonins. L'Eixample és el districte que en té més iniciatives, amb un 19% del total. Amb la seva potència demogràfica, econòmica i representativa, aquest districte acull 892 iniciatives de tots els sectors.

En una segona dimensió i a una distància rellevant, es troben els **districtes litorals de Sant Martí, amb 574 iniciatives (12%); Ciutat Vella amb 504 (11%),** on hi ha gairebé la meitat de les cooperatives d'habitatge de la ciutat i el major nombre d'organitzacions socials, i finalment, **Sants-Montjuïc, amb 500 (11%),** que juntament amb Ciutat Vella, reuneix la majoria de mercats d'intercanvi.

Xifres agregades de l'economia social i solidària barcelonina (2015)

Necessitats de l'economia social i solidària a Barcelona

Segons es recull en la publicació *L'economia social i solidària a Barcelona* (La ciutat invisible, 2016), les diferents tipologies d'entitats de l'economia social i solidària presenten un seguit de reptes i necessitats que cal tenir en compte si es volen mantenir i reforçar. A continuació es recullen els reptes i necessitats comuns dels diferents tipus d'entitats:-

- Divulgació: promoció de l'economia social en totes les seves vessants, a les escoles, a la formació professional i a les universitats.
- Assessorament: acompanyament de les empreses. Es parla també de la necessitat de xarxes de consultoria especialitzades.
- Simplificació de tràmits de constitució.
- Línia d'ajuts i recerca d'estratègies de finançament.
- Formació als quadres tècnics de les àrees de promoció econòmica per millorar l'acompanyament, i formació específica per a les cooperatives.
- Articulació: cal potenciar les entitats de segon grau per enfortir les petites empreses.
- Contractació pública: treballar en l'establiment de clàusules socials que puntuïn el valor afegit de l'economia social i solidària.

Pla d'impuls de l'Economia Social i Solidària

Les polítiques públiques locals previstes en el Pla d'Impuls a l'Economia Social i Solidària de l'Ajuntament responen a dos grans objectius generals: **la seva promoció i reforç**.

Promoció

Es tracta de **mesures de sensibilització i difusió per normalitzar l'Economia Social i Solidària**, establir-hi simpaties, donar-hi receptivitat social i estimular-hi la participació ciutadana.

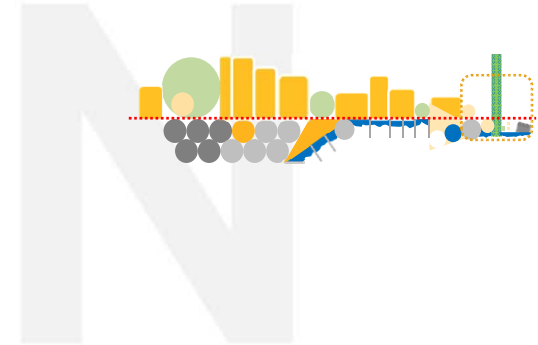
També inclou **mesures d'impuls per generar noves iniciatives**, així com transformar societats mercantils ja existents en entitats d'economia social i solidària, o apropar-les-hi.

Reforç

Aquestes mesures volen **enfortir i millorar les iniciatives d'Economia Social i Solidària ja existents per consolidar-les i desenvolupar-les**. També per millorar-ne l'articulació socioempresarial, sociopolítica i sociocomunitària.

Amb el Pla d'Impuls es vol que al 2019 totes les iniciatives que treballen amb els criteris de l'Economia Social i Solidària quedin reforçades i **promoure que n'hi hagin moltes més**. Per aconseguir-ho s'han desenvolupat 24 objectius concrets, agrupats en 6 línies de treball diferents.

02

L'economia social i solidària als barris del litoral

L'economia social i solidària als barris litorals

Hi ha alguns barris del litoral de la ciutat que han estat molt vinculats tradicionalment al cooperativisme fruit del conjunt de processos polítics, econòmics i socials que s'han anat esdevenint. Avui en dia, molts d'aquests barris estan recuperant aquesta tradició per fer front a la conjuntura econòmica i social actual. Els barris que encapçalen aquest moviment són:

- La Barceloneta cerca alternatives socioeconòmiques comunitàries al turisme amb el projecte *Barceloneta, Proa a la Mar*.
- Poblenou proposa la iniciativa de Pere IV: cooperar per fer ciutat.
- Poble Sec promou xarxes cooperatives per a l'autonomia barrial.

Barceloneta Proa a la Mar

Barceloneta Proa a la Mar

Barceloneta Proa a la Mar

Barceloneta Proa a la Mar és una iniciativa comunitària innovadora orientada al desenvolupament local del territori. Vol donar respostes col·lectives a la situació d'atur actual, a l'elevat percentatge d'abandonament dels estudis, a l'empobriment de moltes famílies de la Barceloneta i a la pressió que el model de ciutat exerceix sobre el barri. El projecte té **quatre grans objectius estratègics**: la **dinamització de l'economia local** i la millora de les oportunitats d'inserció de les persones a l'atur, la **millora de l'èxit educatiu d'adolescents i joves**, la **recuperació del vincle amb el mar** i l'**enfortiment dels vincles comunitaris**.

Barceloneta Proa a la Mar acompanya i dona **suport a grups i col·lectius del barri per a la seva constitució per a activar l'economia local**. Aquest és el cas del grup d'artistes i artesans **Planeta Barceloneta**, del grup de famílies **Petits Maians** i de l'associació de cultura marítima i pesquera **La Platgeta**. Tanmateix, des del 2013 es compta amb un **Punt d'Informació i Orientació Laboral (PIOL)** on es treballa l'orientació, la intermediació i la inserció laborals, sota criteris holístics i personalitzats, dels veïns i les veïnes de la Barceloneta.

Al 2015 es va fer un procés participatiu que va culminar amb el **Pacte per l'Ocupació i el Desenvolupament Local de la Barceloneta 2015-2020**, marc estratègic de les accions i compromisos que els diferents actors prenen. El Pacte s'organitza en una sèrie d'acords per a la millora de l'ocupació, la millora de la formació i la recuperació del vincle amb el mar, la dinamització de l'economia local de base social i solidària, la dinamització del comerç de proximitat i la promoció del turisme sostenible.

Barceloneta Proa a la Mar

Formació Gratuïta
AUXILIAR DE CUINA

El Punt d'Informació i Orientació Laboral (PIOL) de Proa a la Mar, en col·laboració amb Barcelona Activa, ofereix la Formació en Auxiliar de Cuina als veïns i veïnes de la Barceloneta.

Inici el 24 de Maig

Curs d'auxiliar de Cuina
Certificat de manipulador d'aliments
Pràctiques a restaurants de la Barceloneta
Recettes de cuina marítima
Intercooperació i desenvolupament local

Inscripcions al PIOL (Centre Cívic Barceloneta) o al mail:
ocupacionbta@gmail.com

Barceloneta Proa a la Mar és un projecte de referència en el **Pla de Desenvolupament Econòmic de Ciutat Vella** pel fet de promoure activitat econòmica sostenible i de qualitat. També ha rebut el suport del Comissionat d'ECSS en el Pla de Xoc 2015 per la seva capacitat de generar condicions per a l'ocupació estable, promoure itineraris d'inserció sociolaboral i combatre la feminització de la pobresa.

Per la naturalesa mateixa de Barceloneta Proa a la Mar, el Pacte Local i la vinculació amb el PDE de Ciutat Vella, hi ha una aposta important per la gestió de la **Guingueta de la plaça Charles Darwin**.

Els objectius són incrementar les economies de proximitat, incentivar la formació i l'ocupació col·lectiva de les persones amb especials dificultats per a emprendre, **dinamitzar activitats** que promoguin **els vincles comunitaris** i promoure un **turisme sostenible**.

Amb el projecte de la Guingueta es vol recuperar un **espai per al barri** per posar en pràctica un altre model de gestió que promogui els valors de l'economia social i solidària, que sigui un **referent en sostenibilitat ambiental**, que **generi oportunitats**, un **espai per a la inclusió** i la **cohesió promotor de cultura**. Es volen generar **nous models de consum, d'oci i de relació** que alhora resolgui necessitats compartides de tipus econòmic, laboral, formatiu, de lleure o d'autoorganització.

Eix Pere IV

La **Taula Eix Pere IV**, constituïda el maig de 2014, té per objectiu imprimir una nova activitat cívica, cultural i econòmica a Pere IV i entorns, alhora que ha de contribuir a crear una major cohesió social en el territori, evitant la fragmentació urbana ara existent.

El projecte de revitalització social, cultural i econòmica que impulsa la Taula Eix Pere IV i obre una nova perspectiva de transformació que posa en valor els recursos urbans i el capital social mitjançant el seu ús sostenible i la gestió local del territori. Opta per una ciutat menys dependent dels capitals financers i dels recursos aliens, i més bolcada en el protagonisme de les persones i el seu patrimoni comú.

La visió és que el paisatge d'edificis a mig construir, la desolada imatge d'espais buits conseqüència de la bombolla immobiliària, i l'isolat Parc del Centre fruit de la imposició tecnòcrata i el dèficit de participació poden canviar si es focalitza l'estratègia urbana sobre l'eix del carrer Pere IV. La seva capacitat històrica per estructurar un territori avui dispers i sense cohesió ha de fer possible recuperar la intersecció amb la Diagonal com l'espai central i la polaritat urbana, social i econòmica del nou eixample del Poblenou.

La seva activitat actualment se centra en cercar una ocupació transitòria dels espais vacants (solars, edificis industrials buits, plantes baixes desocupades,...) amb iniciatives d'interès social, cultural i activitats comercials d'àmbit local. En aquest sentit, estan buscant acords amb propietaris, tant públics com privats, per a la cessió temporal mitjançant pactes que garanteixin el mutu benefici de les parts, assegurant el correcte manteniment dels espais on es realitzin les activitats proposades i fomentant alhora un major ús de l'espai públic per part de la ciutadania.

Coòpolis i el Projecte CERCLE MAR

Coòpolis, l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, és un dispositiu de foment i promoció de l'Economia Social i Solidària a la ciutat de Barcelona. Pertany a la Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya i s'orienta prioritàriament a la creació de noves cooperatives així com a la generació de llocs de treball en cooperatives existents. Sumant les capacitats del territori, de les administracions públiques i de les organitzacions de l'economia social i solidària barcelonina, Coòpolis vol esdevenir un espai de referència per persones i entitats que vulguin formar-se i rebre suport en processos de constitució de noves iniciatives cooperatives.

Sota aquest marc de treball, Coòpolis ha impulsat un projecte anomenat **CERCLE MAR**. Aquest projecte posa en contacte a les entitats Eix Pere IV, Barceloneta Proa a la Mar i La Fàbrica SCCL per treballar conjuntament i donar suport a les iniciatives que es vulguin impulsar des del cercle.

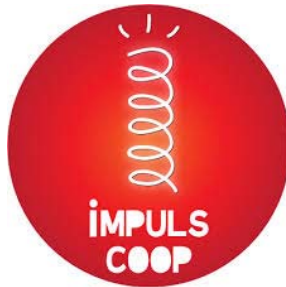
La Fàbric@ SCCL és una cooperativa de treball associat que es dedica a la intervenció comunitària i promou l'economia social solidària i el cooperativisme a partir de processos sociocomunitaris. Al Poblenou, treballen en el marc de la Taula Eix Pere IV, donant suport, gestionant projectes, i acompanyant el procés sociocomunitari i participatiu que està tenint lloc en aquest barri. També han estat donant suport, fins fa poc, al procés seguit per Barceloneta Proa a la Mar.

Altres projectes

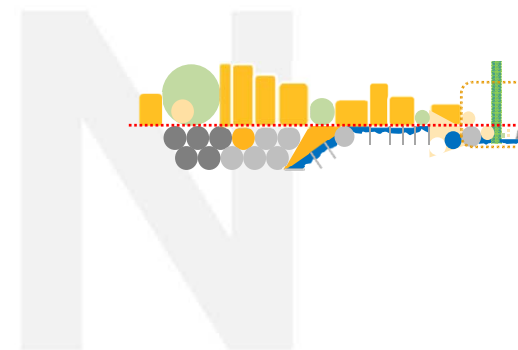

Impuls Cooperatiu és una xarxa d'economia social i solidària del districte de Sants-Montjuic conformada per desenes d'iniciatives. Els seus objectius són fomentar la intercooperació i mancomunar serveis conjunts que tots necessiten (comptabilitat, comunicació, disseny gràfic, ...). Algunes de les activitats que realitzen són fires, elaboració d'informes, impuls de noves iniciatives a través de la beca Micaela Chalmeta i un catàleg per donar visibilitat als projectes.

L'Engranatge del barri de la Marina, és un projecte que neix de la voluntat i la necessitat de crear un punt de trobada entre diverses organitzacions, entitats i individus amb inquietuds socials i personals. Un espai on totes puguin expressar el seu compromís d'implicació i ajudar a desenvolupar i coordinar la xarxa associativa del barri de la Zona Franca.

03

Exemples d'iniciatives d'economia social i solidària del sector nàutic i marítim a Barcelona

Peix al Plat

El Peix al Plat és un projecte que sorgeix des de les inquietuds dels seus membres, professionals relacionats amb l'àmbit del mar, davant l'estat d'**elevada explotació** que pateixen els recursos marins i la manera que tenim com a consumidors **d'escollir el peix que mengem**.

El mar i els seus recursos no són infinits com es podria imaginar. De fet, avui dia som testimonis d'un moment important en què el cultiu de peixos respon a la demanda de gairebé el 50% del peix destinat al consum humà. Al mateix temps, l'**enorme augment de la capacitat pesquera** de la flota mundial causat per les noves tecnologies, la **negligència en la gestió de les pesqueries i en el compliment de les lleis**, i el **desconeixement dels consumidors** respecte al present i futur dels peixos que consumeixen han fet que el nombre d'exemplars en els oceans del planeta s'hagi reduït significativament en comparació a la quantitat que hi havia fa 100 anys. I la majoria dels científics coincideix que avui, al mar, **hi ha massa vaixells i sempre menys peixos**. En un escenari tan globalitzat, complex i preocupant com el que estem vivint, els promotors de El Peix al Plat volen **impulsar una inversió de tendència per a un consum responsable dels recursos marins**.

La Sardineta

La Sardineta és una cooperativa de consum agroalimentari que promou un consum responsable, respectuós amb el medi ambient i amb les persones. Per aquest motiu, opta per un consum de productes agroecològics que paguin un preu digne al productor o productora, que estiguin cultivats respectant els cicles de la natura i de la terra i que provinquin de circuits de producció i de comercialització curts i de proximitat.

És un grup que participa activament en diversos grups de treball en l'àmbit comunitari, com ara el grup motor del Segle XX i el projecte de gestió ciutadana de la Casa de la Barceloneta 1761. També s'ha adherit al Pacte pel desenvolupament local de la Barceloneta 2015-2020 del projecte Barceloneta Proa a la Mar, i formen part de Pam a Pam i de la Xarxa d'Economia Solidària (XES).

La Platjeta i Cap a Mar

La Platjeta i Cap a Mar són dues iniciatives familiars de mariners de la Barceloneta.

La Platjeta és un projecte que vol **donar a conèixer el producte pescat**: peix i marisc fresc, de qualitat i de proximitat. Compten amb dos vaixells, 'L'Òstia', i el 'Nus'.

Cap a Mar és una organització per **donar a conèixer el patrimoni cultural de l'ofici mariner**. Reivindiquen el seu origen, el barri mariner mediterrani de la Barceloneta, i volen contribuir a fer que els ciutadans ho sentin com a seu i el coneguin pels seus valors i no pels seus conflictes.

Duen a terme tot tipus d'activitats que promouen la difusió dels valors, coneixements centenaris dels pescadors i les seves vivències, fent partícips de totes les experiències els mateixos mariners. Les activitats que es duen a terme són:

- Visites al Moll de Pescadors
- Sortides en vaixell: pescaturisme
- Tallers i cursos mariners

Anèl·lides, serveis ambientals marins

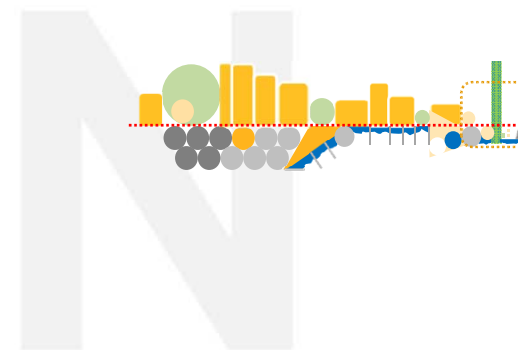
Anèl·lides, serveis ambientals marins és una empresa d'educació ambiental on el mar és el centre del coneixement i divulgació i la ciutat de Barcelona, el seu context.

Duen a terme activitats per promoure la conservació i l'ensenyança del medi marí a través de:

- El coneixement, aprenent conceptes i pràctiques sobre l'entorn marí.
- La sensibilització, fomentant el pensament crític i la consciència ecològica i transmetent valors.
- La divulgació, arribant a totes les persones possibles.
- L'educació, com un instrument participatiu, alliberador i continu que té un component pel canvi i l'esperança.
- I el lleure, transmetent la cultura del mar de forma lúdica.

Volen ser una referència reconeguda en la transformació de l'entorn, avançant cap a una societat respectuosa amb l'entorn marí, en la que totes les persones puguin gaudir d'aquest espai amb el màxim de coneixement.

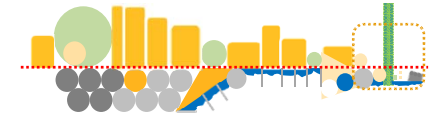
Tal com estableixen en la seva política de valors, conceben noves referències ètiques i estableixen un sentiment de responsabilitat compartida sobre l'estat de l'entorn. Fomenten la inclusió laboral de la dona i aconsegueixen que tots els membres de l'empresa es sentin identificats amb el projecte comú, reforçant el sentiment de pertinença a través de l'aportació d'opinions i idees per millorar. A més, propicien i impliquen la participació de les comunitats locals en la resolució de les problemàtiques ambientals.

04

Oportunitats i necessitats detectades

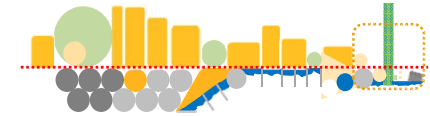
Reforç de les iniciatives d'ESS a l'Economia Blava

Reforçar les iniciatives d'Economia Social i Solidària al que es coneix com a Economia Blava és una oportunitat als barris litorals pels següents motius:

- Les activitats nàutiques i marítimes són les activitats pròpies del litoral, i tenen un potencial de creixement considerable a Barcelona.
- L'economia social i solidària vinculada al sector nàutic i marítim permet la creació d'una ocupació de qualitat, la revalorització i la promoció dels oficis mariners recuperant la memòria professional dels barris litorals com la Barceloneta, i la difusió i la promoció de la cultura marítima reivindicant el vincle dels barris litorals amb el mar.
- El sector nàutic i marítim de la ciutat aporta un valor afegit important a l'economia (per cada euro de VAB directe es generen 1,17 d'indirecte i induïts. Veure apartat 3.2 de la diagnosi.

Reforç de les iniciatives d'ESS a l'Economia Blava

Barcelona Proa a la Mar és una de les iniciatives exemplars que necessita de reforç. És un projecte emblemàtic perquè treballa a nivell de barri amb els propis veïns i perquè s'ha centrat a recuperar la tradició marinera del barri partint de les noves oportunitats que ofereix l'economia blava.

La gestió comunitària però té les seves mancances i la principal per garantir la viabilitat del projecte, és la recerca de finançament, a nivell bàsic per cobrir l'estructura mínima de gestió de què disposen, i en segon lloc per avançar en els projectes que volen impulsar.

D'altra banda, moltes de les activitats d'ESS al litoral resten mancades de visibilitat a nivell de ciutat, la qual cosa limita l'efecte multiplicador de les iniciatives. L'Ajuntament pot jugar un paper important en aquest camp oferint plataformes de difusió o recolzant accions encomendades específicament al coneixement dels projectes en curs i de les possibilitats de col·laboració amb ells.